

HÍRMONDÓ 2024/3

Siketvakok Országos Egyesülete

Kedves Olvasók!

Hírlevelünk jelen számában megemlékezünk a március 5-én elhunyt vitéz lovag Rithnovszky János tagtársunkról. Ezt követően beszámolunk a SVOE farsangi rendezvényéről, majd egy regionális ágazatközi találkozóról, melynek szervezői között egyesületünk is ott volt. A későbbiekben az Európai Fogyatékossági Kártyával kapcsolatban is friss információkkal szolgálunk. Olvashatnak a március 1-től érvényes utazási kedvezményekről, megtudhatják, milyen kapcsolatot tártak fel a kutatók a bélbaktériumok és a látásvesztés között. Ezen felül további híreket, érdekességeket is tartalmaz ez a lapszám.

Jó olvasást, kellemes időtöltést kívánunk!

Taskovics Adél, szerkesztő

TARTALOM

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK	2
Elhunyt vitéz lovag Rithnovszky János	2
Elbúcsúztattuk a telet: farsang volt a Korányi Sándor utcában	4
Regionális ágazatközi találkozó: középpontban a látássérültek elemi rehabilitációja	7
TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI	15
Minden, amit az Európai Fogyatékossági Kártyáról tudunk: beszámoló az EDF online tájékoztatójáról	15
Ukrajna: a fogyatékossgal élő és nagy támogatási igényű gyermekek és fiatalok intézményen kívüli elhelyezésének legjobb gyakorlata.....	21

HÍR, ÉRDEKESSÉG	24
Megjelent a rendelet a március 1-től érvényes utazási kedvezményekről	24
Meglepő kapcsolatot találtak a bélbaktériumok és a látásvesztés között	25
Az első magyar színes film: Lúdas Matyi	27
Csárda a hármaskör határánál: a Kutya Kaparás	27
Egy 72 éves férfi forgó házat épített, hogy a felesége kedvére változtathassa a kilátást	29
Ez a világ legkisebb országa: mindössze négy ember él Sealand Hercegségben	30
Ez a világ egyik leghosszabb folyójának kevesek által ismert titka	32
KEDVENC RECEPTJEIM	33
A HÓNAP VERSE	34

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK

Elhunyt vitéz lovag Rithnovszky János

Március 5-én, életének 93. évében elhunyt vitéz lovag Rithnovszky János egyesületi tagunk. 2006-2011 között vezetőségi tagként is segítette a SVOE munkáját.

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ) megemlékező cikkében így foglalja össze János életét:

„Egyszerre volt költő, horgász, túlélő, forradalmár és örök harcos a teljes értékű életért.

1931-ben született Nagykátán, tanulmányait a szolnoki Verseggy Ferenc Gimnáziumban végezte. Az aktív sportoló fiatalember az Építőipari Egyetemen kezdte meg felsőfokú tanulmányait, de a háború már egy évvel később közbeszólt: megkapta a behívóját katonai szolgálatra. 1952. szeptember 18. sorsfordító napja örökre beleégett emlékezetébe. Ekkor történt, hogy egy akna felrobbant mellette, leszakítva bal karját, egy életre megvakította, valamint részben a halló és egyéb érzékszerveinek károsodását is okozta. Ekkor huszonegy esztendő volt. Saját

véleménye szerint az édesapja, az élni akarás, az imádság és a kitűnő humorérzéke mentette meg életét.

Kilenc hónapot töltött kórházban, majd a Vakok Intézetébe került, de a kiszolgáltatottságot és a gyakori utcai baleseteket a közlekedésében nem viselte jól. Önállóságot és aktív életet szeretett volna továbbra is, de ehhez segítségre volt szüksége. Egy kutyára, aki segít neki közlekedni. A németeknél talált szakirodalmat a vakvezetőkutyák kiképzéséhez, de jóval több dologra kellett magától rájönnie első kutyája képzése során.

1956-ban készült el az első vakvezetőkutya-iskola terve, hogy sorstársai életét is megkönnyíthesse, de az 56-os forradalom miatt erre nem kerülhetett sor. Származása, a Forradalmi Bizottságban betöltött főtitkári tisztsége és a Táncsics-kör vezetői pozíciójáért megbüntették, megverték és örökre kizárták a Vakok Szövetségéből. 1962-ben vették vissza.

1961-ben megírta A vakvezető kutya kiképzése című könyvét. A 70-es években elvégezte az ELTE-n a szociológia, filozófia, esztétika és a pedagógia szakokat is. Négy diplomával a háta mögött aktív életet élt, dolgozott, sportolt, tevékeny szerepet töltött be a szövetség életében, pl. az Esztrád együttessel irodalmi és kabaréműsorokat adtak elő.

1976-ban alapította meg Csepelen az első magyarországi Vakvezetőkutya-kiképző Iskolát, mely 1978-tól az MVGYOSZ részeként működött, és 1980-as újranyitása után pedig napjainkig működik.

1980-ban létrehozta a Vak Horgászok Üzemi Szakcsoportját, mivel a horgászat örök kedvtelés az életében. Négyszer nősült, három feleséget eltemetett. Versek és könyveket írt, többek között önéletrajzi regényét, A fény túlsó oldalán címmel, a Pedagógiai alapismeretek és a ráneveléses módszer a kutyakiképzésben című tanulmányt, valamint a Láthatóvá lett Láthatatlan: Delila címen versgyűjteményt adott ki.

Vitéz lovag Rithnovszky János egész életében mások, sorstársainak megsegítésén dolgozott. Ezüst és arany babérkoszorús kynológusi jelvényeket, arany babérkoszorús mesterkiképző címet és Louis Braille emlékérmét kapott. 2006. május 20-án Debrecenben, a Vakok Szövetségében végzett 56-os szabadságharcos tevékenységéért vitézzé, a Szent György Lovagrend tagjaként pedig lovaggá avatták. 2015-ben tanpályát neveztek el róla Csepelen, a Vakvezetőkutya-kiképző Központban, 2018-ban pedig emlékplakettet kapott az MVGYOSZ-tól. Néhány évvel ezelőtt, 2020-ban a nemzeti ünnepünk alkalmából a köztársasági elnök vitéz lovag Rithnovszky János munkásságát Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetéssel ismerte el.

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége 2020-ban Rithnovszky-díjat alapított. A díjat az MVGYOSZ azon önkéntesei

kaphatják meg, akik kölyöknevelőként végzett munkájukkal hozzájárulnak ahhoz, hogy a látássérült igénylők jól képzett vakvezetőkutya-hoz juthassanak. A díj célja továbbá a magyarországi vakvezetőkutya-képzést megalapító vitéz lovag Rithnovszky János munkásságának elismerése és példájának bemutatása a jelen és a jövő számára.

Vitéz lovag Rithnovszky János emlékét, munkásságának eredményeit az MVGYOSZ megőrzi, és továbbadja az elkövetkező nemzedékeknek. Az MVGYOSZ a 2024. április 20-i Országos Vakvezetőkutya Találkozóan a szövetség vezetése, a Vakvezetőkutya-kiképző Központ kiképzői, önkéntesei és vakvezetőkutyával közlekedő látássérült személyek jelenlétében emlékezik meg felejthetetlen halottjáról”.

A megemlékezés forrása: mvgyosz.hu

***

Elbúcsúztattuk a telet: farsang volt a Korányi Sándor utcában

2024. február 29-én, csütörtökön 13-16 óra között farsangi mulatságot tartottunk telephelyünkön. Az emeleti nagy, közösségi teremben népes, 81 fős csapat gyűlt össze. Az egyesületi tagok közül 54 fő jött el, míg a munkatársi gárdából 13 személy vett részt az eseményen. 10 önkéntes és 2 külsős tolmács színvonalas munkájával tevékenykedett a közösségért.

A Henkeltől, akiknek a délután végén kiosztott adományt köszönhatték a tagok, ketten tiszteltek meg minket jelenlétükkel.

A rendezvény elején Gangl Tamás elnök köszöntötte a résztvevőket.

A farsangi mulatság létrejöttét az is indokolta, hogy tavaly év végén a karácsonyi ünnepség elmaradt. Az egyesület ezzel igyekezett, ha nem is bepótolni az év végi együttlétet, de helyette lehetőséget adni a tagságnak a többiekkel való találkozásra. Megköszönte a munkatársaknak a szervezést, illetve a rendezvényen való aktív segítségnyújtást. Köszönetet mondott az önkénteseknek is, hiszen mindnyájuk együttes erőfeszítése, odafigyelése kell ahhoz, hogy az egybegyűltek jól érezzék magukat.

Köszöntő beszéde keretében örömteli bejelentést is tett: hosszas előkészítési folyamatot követően megszületett a SVOE tagsági igazolványa egy plasztik kártya formájában. Ezt körbe is adták a munkatársak, mindenki megtapogathatta. Az átvétel részleteiről a későbbiekben várható tájékoztatás. Igyekszik az egyesület minél több

olyan kedvezmény előtt megnyitni az utat, ami a kártya birtokosai számára elérhetővé válik.

Tamás továbbra is várja a tagság ötleteit arról, hogy milyen szolgáltatásokhoz szeretnének hozzáférni, milyen intézményekbe lépnének be kedvezményesen az igazolvány felmutatásával.

Akinek van ezzel kapcsolatos kérése, javaslata, írjon Kimlei Gábornak a megszokott e-mail címére.

Tomi után Királyhidi Dorottya főtitkár vette át a szót. Elmondta: az igazolvánnyal kapcsolatos folyamat a következő klubon veszi majd kezdetét. Mostanság kidolgozásra kerül a szabályzat, hogy miként tudják a tagok átvenni azt.

Ez egy plasztik kártya, melyen Braille írásban is olvasható: „SVOE”.

Kis helyek vannak rajta kialakítva, amelyekbe bélyegeket lehet ragasztani, minden évben egy újat.

Rajta lesz a tulajdonosának a neve, illetve születésének helye/ideje. Ha ennek használata során nem hiszik el valakiről, hogy tényleg jogosult a vele járó kedvezményekre, valamilyen más, személyes okmányával tudja igazolni magát.

Minden kártyának külön regisztrációs száma van. Ezek alapján mindegyik megkülönböztethető lesz a többitől. Ha valaki elveszíti a sajátját, akkor az ahhoz tartozó számot törlik a rendszerből. Kaphat helyette másikat, de lehet, hogy a szabályzat tartalmaz majd valamiféle büntetést erre az esetre.

Ha betelnek a matricáknak fenntartott helyek, új igazolványt kap az illető. Erre öt matrica fér. Ha valaki annyira ügyes, hogy öt év alatt tökéletes állapotban megőrzi, lehet, hogy le lehet venni a matricákat és újakat tenni rá. Az erre vonatkozó protokoll is kidolgozás alatt áll még.

A program folytatásaként a tagok által előadott műsor következett. Elsőként Papakosztandi Mária és párja, Obenaus Tamás ragadta magához a mikrofont. Előadásuknak ezt a címet adták: „A siketvakság vidám történetei”. Rövid kis jeleneteket adtak elő párbeszédese formában, melyeket a való élet inspirált.

Őket Domonkos Sándorné Éva követte. Saját versét mondta el, melyben csodálatos szavakkal méltatta az anyai szeretetet. Költeményét Anyák Napjára írta.

A műsor zárásaként Nagy Istvánné Julika vezényletével közösen énekeltük el az „Itt a farsang, áll a bál...” kezdetű dalt.

A következő programpont a finom ebéd elfogyasztása volt, mely egyben a kötetlen beszélgetésre is nagyszerű alkalmat biztosított. Annak érdekében, hogy mindenki tudja, ki van jelen és eldönthesse, kivel szeretne beszélgetni, Molnárné Katona Eszter felolvasta a résztvevők névsorát. Ezután a munkatársak és az önkéntesek kiosztották az ebédet. Mindenki

kapott egy papírtányért, rajta rántott húsos zsemelével. Aki kérte, kaphatott a szendvicsebe majonézt, illetve mellé egy savanyú uborkát. Emellett innivalót: vizet és szörpöt is felszolgáltak.

Mikor már kezdtek jólesően megtelni a pocakok, a segítők ismét körbe jártak az asztalok között és kiosztották a tombolajegyeket. Ezek különböző színű (pl.: kék, sárga) papír cetlik voltak. Mindegyikre egy-egy szám volt írva. A segítők szóban mindenkit tájékoztattak, hogy melyiket kapta, de a folyamat során az összes résztvevőre odafigyeltek a szemükkel jól látók.

A szorgos munkatársak és önkéntesek ezután sem pihentek. Aki kért, annak kávévitte, s ezzel párhuzamosan a tombola játék is kezdetét vette. A nyereményekről Molnárné Katona Eszter elmondta: azok mindegyike adományként érkezett különböző forrásokból, így a SVOE dolgozóitól is. Éppen ezért nagyon vegyes volt a kínálat.

Izgalmas volt figyelni a sorsolásra kerülő tárgyak sokféleségét. A teljesség igénye nélkül felsorolok néhány, konkrét példát. Gazdára talált többféle bájos plüss állatfigura (bárány vagy épp rénszarvas), női parfümök, szappanok. Volt olyan is, aki egy szelet nápolyinak, csokoládénak örülhetett. Az ügyes háziasszonyok lelkesen fogadták a kifejezetten látássérülteknek készült konyhai segédeszközöket, mint a fokhagyma aprító vagy épp a tojás szétválasztó.

A sorsolás egy rövid időre félbe szakadt, amikor megérkezett körünkbe a Henkel Magyarország Kft képviselőjében két hölgy. Ez az a cég, melynek jóvoltából értékes adományt kapott az egyesület. A termékekből a SVOE dolgozói egységcsomagokat készítettek és szétosztották azokat a tagok között.

Vendégeink elmondták: a Henkel mindig is fontosnak tartotta a segítségnyújtást és azt, hogy nemes társadalmi célokat felkaroljon. Negyedévről negyedévre kiválasztanak szervezeteket, amelyeket termékportfóliójukból megajándékoznak. Alapvetően háztartási tisztítószerekkel, mosószerekkel, illetve kozmetikumokkal foglalkoznak. Választásuk most a mi egyesületünkre esett. Úgy fogalmaztak: jó szívvel, szeretettel küldték az ajándékot, amihez élő szóban csatolták jókívánságaikat. Rövid, ám annál tartalmasabb beszédük végén mindenkinek egészséget, minden jót kívántak.

Az egyesület nevében Gangl Tamás elnök mondott köszönetet a Henkel munkatársainak személyes jelenlétükért és az ajándékért. Kitért arra is: nem ez volt az első Henkel adomány, amiben részesültünk. Néhány éve rendszeresen kapjuk, ugyanis a Lions Clubon keresztül is érkezett a korábbi években, Karácsony környékén. Megköszönte, hogy több ízben megtiszteltek már minket az adományokkal, melyek minden érintett számára hasznos segítséget jelentenek.

Ezt követően ismét Molnárné Katona Eszter vette át a mikrofont és folytatódott a tombola. Amikor a napnak ez a része is lezárult, a farsang elmaradhatatlan édessége, a fánk következett. Közben az egyesületi tagok és az önkéntesek által hozott süteményeket is megkóstolhattuk, szóval nassolásra volt lehetőség bőven. Aki az ebéd után még éhes maradt és laktatóbb ennivalóra vágyott, másodszor is kérhetett rántott húsos szendvicset.

Az újabb étkezés ismét magával hozta a kötöttségek nélküli társalgás lehetőségét. A program végéig vidám csevegés és fel-felcsendülő kacagás hangjai töltötték be a nagy termet.

Szívből jövő köszönet a szervezőknek, minden munkatársnak és önkéntes segítőnek! Tettre készségükkel, ránk figyelésükkel ők teremtették meg a feltételeit annak, hogy ilyen jó hangulatban úzhessük el a telet és fogadhassuk a tavaszias jó időt.

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

Regionális ágazatközi találkozó: középpontban a látássérültek elemi rehabilitációja

2024. március 8-án, pénteken regionális ágazatközi találkozón vettem részt a H-13 Kultpontban. Az esemény ezt a címet viselte: „Látássérült személyek elemi rehabilitációja”. Három Közép-magyarországi civil szervezet szervezésében jött létre, ezek mindegyike elemi rehabilitációs szolgáltatást nyújt:

- Buda-környéki Látássérültek Közhasznú Egyesülete
- Siketvakok Országos Egyesülete
- Szem(l)életmód Rehabilitációs Központ

Elsőként Lökös Attila, a Fény a Sötétben Alapítvány ügyvezetője üdvözölte a résztvevőket.

Rövid köszöntőjét követően átadta a mikrofont Nyikes Fatimének, a Buda-környéki Látássérültek Közhasznú Egyesülete elnökének.

Miután ő is köszöntötte a résztvevőket, néhány rendhagyó gondolattal kezdte előadását. Ennek alapját egy rövid, mély mondanivalójú novella adta. Ezt Kállai-Mikola Gyöngyvér, Fatime kolléganője olvasta fel nekünk.

A kis történet ezt a címet viselte: „Gondolatok a pincében”.

Főszereplője: a házmesterék 14 éves kislánya, akit egy szörnyű baleset ért: a villamos levágta a fél lábát. Falábon bicegve járt és örült, ha a többi

gyereknek labdát szedhetett. Most is azért ment le az alagsorba. A félhomályban meglátta, hogy a sarokban megmozdult valami.

„Cicus!” – szólt oda neki – „Hát te hogy kerülsz ide, kiscicám?”

A megszólított az öreg, csúnya és rossz szagú patkány volt, aki ahhoz szokott, hogy utálják, szénnel hajigálják vagy elmenekülnek előle. Nem szokta meg, hogy így beszéljenek vele... El is gondolkodott: mi lett volna, ha cicának, vagy épp falábú házmester-kislánynak született volna...

Fatime úgy fogalmazott: minden szociális témájú konferenciának lehetne ez a kis novella a mottója. Mindenkinek magának kell eldönteni, hogy ő minek tartja magát: falábú kislánynak, cicusnak vagy épp patkánynak.

Az élethelyzetek sodornak minket különböző szerepekbe, státuszokba. Fontos az a belső motiváció, amivel mindenki rendelkezik arra nézve, hogy újrakezdjünk, hogy kilépünk a komfortzónánkból, hogy hasznosak legyünk a környezetünk számára.

Már 2000 környékén elkezdtek lobbizni azért, hogy az elemi rehabilitáció ilyen legitim és támogatott tevékenység lehessen. Ez tehát egy megvalósult álom, amin most közösen részt vehetünk. Köszönetet mondott a szakembereknek kitartásukért, majd így zárta beszédét:

„Mindannyian értékesek vagyunk, és nagyon-nagyon jó, hogy kapunk ahhoz segítséget, hogy ezt meg is tudjuk élni...”

Őt Daczi Péter, a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet megbízott pályázati igazgatója követte az előadók sorában.

Prezentációjának címe: „A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet szerepe a látássérült személyeket támogató szolgáltatások biztosításában”.

Rövid bemutatkozásában elmondta: 2024. január 1-jétől ő a megbízott pályázati igazgató. Ő maga közel 15 éve foglalkozási rehabilitációs szakember. Rehabilitációs szakértőként, tanácsadóként, mentorként, ügyintézőként, majd különböző EU-s projektek megyei szakmai vezetőjeként, projektmenedzsereként végezte munkáját kifejezetten azzal a céllal, hogy minél több megváltozott munkaképességű személy számára tudjanak értékteremtő munkalehetőségeket feltárni és segíteni tartós elhelyezkedésüket.

Előadásának kezdetén röviden ismertette az NSZI szervezeti struktúráját. A szervezeten belül több igazgatóság működik. A Pályázati Igazgatóság és a Fogyatékosügyei Igazgatóság fontos a témánk szempontjából. A Pályázati Igazgatóságon belül két nagy terület van. Az egyik a támogatáskezelés, a másik a Pályázati Iroda.

A fejlesztő foglalkoztatást fontos kiemelni, ami a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának színtere. Több ezer megváltozott munkaképességű vagy fogyatékossgal élő személynek adnak érdemi munkalehetőséget.

A Pályázati Irodán belül különböző, a Belügyminisztérium által átadott források pályázatkezelésével foglalkoznak. Ezt azért fontos említeni, mert a Pályázati Irodához tartozik az LSER Pályázat.

Az Elemi Rehabilitációs Módszertani Központ a Fogyatékosügyei Igazgatóságon belül helyezkedik el. A látássérültek számára egy elemi rehabilitációs rendelet jött létre 2021-ben. Ez nagymértékben tudja támogatni, hogy az ehhez kapcsolódó tevékenységek szabályozottan és minél inkább törvénybe ágyazottan valósuljanak meg. Ez az életminőség javításában és a munkaerőpiaci részvételben is fontos.

17 megyében van jelen LSER pályázat keretében rehabilitációs központ és szolgáltató pont. Ez az ország minden régióját lefedi. Jelenleg Vas-Pest-és Fejér vármegyében nincs jelen szolgáltató pont, de a közlekedési lehetőségek frekvenciáltabbá teszik a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

A pályázóknak, a szolgáltató pontoknak és a rehabilitációs központoknak a munkáját az Elemi Rehabilitációs Módszertani Központ igyekszik összehangolni. A központ munkájából még a képzéseket fontos kiemelni. Új képzéseket dolgoznak ki, de tanácsadást, információkat is nyújtanak, hogy a rehabilitációs központok és szolgáltató pontok minél egységesebb és minél magasabb szolgáltatási színvonalat biztosíthassanak a látássérülteknek.

A 490/2020-as elemi rendelet betonozta be a működtetését. Ennek mentén 2021-ben indult el az első finanszírozási ciklus. Ez 2021. április 1-től 2024. március 31-ig ad finanszírozást a szolgáltatók számára.

A következő ciklus újabb 3 évre teszi lehetővé a látássérült személyek számára az elemi rehabilitációs szolgáltatásokat. A pályázatot, amelyen a különböző szolgáltatók a tevékenységük végzése érdekében pályázatot tudtak benyújtani, január 19-én hirdették meg. Február 17-én volt a leadási határideje.

A 2021-24-es időszakban 600 millió forint állt rendelkezésre a tevékenységek folytatására. Mindent megtesznek az érintett szervezetek annak érdekében, hogy a szolgáltatások finanszírozása, a működés feltételeinek biztosítása reálértékben is jóval magasabb összegben működhessen a következő időszakban.

A Módszertani Központ tevékenységei közé sorolható a szolgáltatás pályáztatása, ellenőrzése. A Pályázati Igazgatóságon belül valósul meg a pályázati felhívás közzététele, a pályázatok értékelése, az egész lebonyolítási folyamat, majd a pénzügyi elszámolás is. A koordinációs, képzésszervezési, módszertani tevékenységek a Módszertani Központ fennhatósága alatt valósulnak meg. A szolgáltatás biztosítása régiós központokban és szolgáltató pontokban történik. Ennek eredményeként az elmúlt 3 évben 2000-nél is több látássérült személy tudott részesülni a szolgáltatásban.

A legnagyobb igény és a legtöbb lehetőség Budapesten van erre. Emellett Baranyát lehet kiemelni, mert létszámban itt élnek a legtöbben az elemi rehabilitációs szolgáltatással.

Rendkívül sokféle és szerteágazó az a tevékenység, amivel a szervezetek igyekeznek elősegíteni a látássérült személyek elemi rehabilitációját. Ezek közül a legkiemelkedőbb a kommunikációs-és számítástechnikai eszközök használatának tanítása. A tájékozódás és közlekedés, mindennapos tevékenységek és az életvitelt segítő eszközök tanítása, illetve a pszichológiai szolgáltatás, esetkezelés jelent meghatározó nagyságrendet a szolgáltatási portfólióban.

A 2022-es népszámlálás a különböző fogyatékosági csoportokba tartozók foglalkoztatási rátájáról is szolgál információkkal. A gyengénlátó és aliglátó személyek az átlagnál magasabb, 53 százalékos foglalkoztatási rátával rendelkeznek. A vak személyek esetén ugyanez csupán 43 százalék. A két csoport között látszik egy olyan fajta különbség, amely kiegyenlítésére biztosan történnek majd esélyegyenlőségi törekvések

A szolgáltatásokban résztvevő 2000 fő megbontása a következő:

A legnagyobb rész-célcsoportot itt is a gyengénlátók jelentik, ők több, mint kilencszázan vannak. Az aliglátók esetében 690 főről beszélhetünk, vakok esetén ugyanez a szám 589 fő.

A megváltozott munkaképességű személyeknél kifejezetten fontos, hogy be tudjanak lépni az inaktivitásból a munkaerőpiacra. Az viszont nem mindegy, hogy melyik szintjére. A különböző költségvetési adatokból jól látható, hogy 75000 fő, aki helyett döntenek a munkaadók arról, hogy foglalkoztassanak-e megváltozott munkaképességű vagy fogyatékossgal élő személyt.

Az elsődleges munkaerőpiacon bőven lenne még lehetőség. Ehhez nagyon sokat kell tenni annak érdekében, hogy a foglalkoztatók nyitottak legyenek a látássérült személyek alkalmazására.

A munkaerőpiac különböző szintjei, mint a fejlesztő foglalkoztatás, vagy az akkreditált foglalkoztatók, vagy épp a védett munkáltatóknál történő foglalkoztatás mind lehetőséget biztosít arra, hogy valaki a látása elvesztése után beléphessen a munka világába. Ezt követően pár éves fejlesztést vagy munkaszocializációt követően, a megmaradt képességei mentén az elsődleges munkaerőpiacra is előre tud lépni.

A következő blokkban a rendező három civil szervezet képviselői tartottak előadást 5-5 percben:

- Kállai-Mikola Gyöngyvér – szakmai vezető:
Buda-környéki Látásérültek Közhasznú Egyesülete Szem(l)életmód Rehabilitációs Központ
- Dr. Tolnayné Csatos Márta

- Fény a Sötétben Alapítvány Híd Elemi Rehabilitációs Központ
- Királyhidi Dorottya – szakmai vezető
- Siketvakok Országos Egyesülete Elemi Rehabilitációs Központ

Előadásuk címe:

„Látássérült személyek elemi rehabilitációs szolgáltatása a Közép-magyarországi régióban”

Kállai-Mikola Gyöngyvér elmondta, hogy a látássérülés fogalma a törvénymódosítás hatására megváltozott. Sokkal több látássérült juthat ezáltal szolgáltatásokhoz.

2020. január 1-jén került módosításra a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény. Eszerint mindenki látássérült, akinek a szem-és a központi idegrendszer látási funkciót érintő betegsége vagy veleszületett fejlődési rendellenessége miatt a jobbik szemén mért, maximális korrekcióval végzett vizsgálattal látásélessége 0,33 vagy az alatti. Ez nem nagy módosítás volt a törvényben, mert az eddigi jól bevált gyakorlat 0,3 volt. Itt pontosítottak a nemzetközi értékek alapján. Az is fontos, hogy az összlátótere 20 fok, vagy az alatti legyen. Felvették egy nagyon fontos kritériumként a kontrasztérzékelést is. Jelentős eredmény, hogy bekerültek az agyi eredetű, vagy más néven kortikális látássérült személyek. Nekik nem a szem sérülésével van problémájuk, hanem a látótérben szektorszerű kiesés lehetséges a különböző sérülések, betegségek miatt, vagy a vizuális információk feldolgozási folyamatai is sérülhetnek esetükben. Emiatt pedig észlelési és felismerési zavarokkal élnek.

Az elemi rehabilitációt is megfogalmazták a törvényben, illetve az ehhez kapcsolódó rendeletben. Ez egy komplex, térítésmentes szolgáltatás, mely minden látássérült személy számára jár, aki betöltötte 16. életévét. Célja, hogy az egyéni képességekhez mért legmagasabb szintű önállóságot elérhessék ezek a személyek és a társadalmi életbe visszailleszkedhessenek.

A 16 év feletti látássérülteknek térítésmentesen jár 300, illetve speciális esetekben 400 óra elemi rehabilitációs szolgáltatás. Olyan technikák és ismeretek elsajátításával támogatják a látássérültek önálló életvitelét, amelyek az életminőség javítását célozzák és elősegítik az új élethelyzethez való alkalmazkodást.

A szolgáltatói hálózat országos szinten 2008-ban kezdte meg a működését, civil részről. Ekkor EU-s forrásokból működtek.

2021. április 1-jén kezdhette meg a hálózat az új rendelet szerinti működését.

Ma Magyarországon már minden régióra kiterjed rehabilitációs központokkal és közel minden megyére szolgáltató pontokkal. A Belügyminisztérium megbízásából, A Slachta Margit Nemzeti Szociálpo-

litikai Intézet Elemi Rehabilitációs Módszertani Központja fogja össze és szervezi hálózatba ezeket a szervezeteket. Ezen felül főként bentlakásos szolgáltatásokat nyújtanak. A Vakok Állami Intézete is a rendszer részét képezi, akik már nagyon régtől tevékenykednek, működnek a látássérült emberekért.

Az első ciklusban, ami 2021.04.01-től tartott egy éven keresztül, 1036 fő jelent meg a szolgáltatásban. Érdekes adat, hogy ebből 658 fő jelent meg teljesen újonnan az elemi rehabilitációban. Mind a mai napig sokan vannak újak.

A második ciklusban 1178 fő jelentkezett és ebből 446 fő volt új.

A harmadik, jelenleg is tartó ciklusban 1186 főből 364 volt új.

Az óraszámok tekintetében nagy átlagban 53-54 ezer szolgáltatási óráról beszélhetünk.

Minden régióra és szinte minden megyére jut ma már szolgáltató.

Dr. Tolnayné Csatos Márta azzal kezdte: 1980 áprilisában volt az első elemi rehabilitációs tanfolyam.

Ő az elemi rehabilitációs kliens útról beszélt. Ezt a rendelet szabályozza és ennek megfelelően zajlik a munka minden rehabilitációs központban. A kliensek jelentkezhetnek telefonon, személyesen, e-mailben, de az orvos is jelentkezhet a nevükben.

Szociális munkás veszi fel velük a kapcsolatot. Időpont-egyeztetés után történik meg az első beszélgetés. Felmérésekkel indítanak. A szállítás vagy a támogató szolgálat megszervezésében segítenek, így biztosított az odajutás.

Szociális, pszichológiai, illetve gyógypedagógiai felmérés is történik. Akik látással bírnak, nekik funkcionális látásvizsgálat is történik.

A törvény keretein belül hozzájáruló nyilatkozatokat, adatlapokat is ki kell tölteni. A felmérések után egy rehabilitációs javaslat születik, ez a szükségleteket, igényeket tartalmazza. Utána megtörténnek a moduláris felmérések, majd rehabilitációs terv készül. Ebben az óraszámot és a rehabilitációs célokat rögzítik. Amikor lezárult a munka, záró értékelés készül. Ebben benne van, hogy hány órában, milyen munkát végeztek, milyen célokat értek el és vannak-e további javaslatok.

Királyhidi Dorottya, a SVOE elemi rehabilitációs központjának szakmai vezetője a témakör lezárását ejtette meg.

A 2022-es népszámlálási adatok alapján látássérültek több mint 200 ezren vannak az országban. Ha megnézzük, hogy hányan jutottak közülük elemi rehabilitációs szolgáltatáshoz, azt látjuk: nagyon sokan nem is hallottak erről a lehetőségről. A jelenlevők akkor adják tovább ennek a hírért, ha kialakult a bizalom.

A 16 éves kor feletti életszakasz a lehető leghosszabb idő, amit valahogyan, lehetőleg jó életminőséggel el kell tölteni.

Az oktatási rendszer bizonyos értelemben egy védőháló. Ha ebből kikerül egy vak, siketvak vagy halmozottan fogyatékos vak gyerek, akkor is fontos lenne kapaszkodót nyújtani neki.

A foglalkoztatási ráta nagyon jó számokat mutat. Az elemi rehabilitációs tapasztalat viszont azt jelzi: látássérültként rendkívül nehéz munkavállalóvá válni. Tőlük még a védett munkaerőpiacon is tartanak. Itt is fontos megtalálni az átmenetet az elemi rehabilitációból a foglalkoztatás felé vezető úton. Ez lenne a sikeres foglalkoztatás alapja.

A látássérült összpopuláció több mint 200 ezer fő, közöttük jelentős a nem aktív korúak száma. Minden fogyatékosági csoportban elég magas az idősek aránya. Nagyon fontos ennek a csoportnak is figyelmet szentelni, és számukra is releváns szolgáltatásokat nyújtani

Egy-egy ilyen ágazatközi találkozó jó arra, hogy ki-ki a maga területén gondolatokat indítson el, fogalmazzon meg. A gyakorlati munka viszont akkor kezdődik el, ha jó gyakorlatokat tudunk megfogalmazni. Ha megvan a jó gyakorlat, ebből egy protokoll is kialakulhat. Jelenleg ezek nincsenek meg, nincsenek kötelező kapcsolódási pontok. Ezek jelenleg önkéntes vállalások. Ezek egyrészt esetlegesek, másrészt sokan a munkaköri leírásukat is figyelembe veszik: „ami nem tartozik bele, azt nekem nem kötelességem csinálni”.

A jelen találkozó célja a konkrét jó gyakorlatok kidolgozása, a példamutatás, amiből a későbbiekben jól működő protokollok is kialakulhatnak.

Az utolsó előadást Egyedi Gazsi Beáta, a VIII. Kerületi Önkormányzat Fogyatékosügyi Referense tartotta.

Nagy reményeket fűz ahhoz, hogy az ágazatközi találkozóknak folytatása lesz majd és nagyszerű lehetőségeket biztosít. Lehetséges kapcsolódási pontokat, megvalósuló és a jövőre nézve tervezhető lehetőségeket szeretne felvillantani az elemi és a foglalkozási rehabilitáció, valamint az önkormányzatok munkájában.

Fogyatékosügyi referensként nagyon fiatal „képződmény” az önkormányzatnál, még egy éve sem dolgozik ott. Ő a 2022-es részvételi költségvetési folyamat egy megvalósult „projektje”, akit a helyi lakosok szavaztak meg. Az első pár hónapját azzal töltötte, hogy felmérje: milyen hivatali egységekben valósul meg a fogyatékosággal élőkhez kötődő munka. Tapasztalatai alapján szakmai beszámolót készített, amely javaslati csomagot is tartalmazott

Az elemi rehabilitáció során fontos területként jelenik meg a társadalomba való be-illetve visszaillesztés támogatása, valamint az élethelyzetből, a látássérülésből fakadó nehézségek áthidalása. Ezek olyan témakörök, melyekhez bármelyik önkormányzat könnyedén csatlakozhat. Az utóbbi kapcsán épp most van indulóban egy

együttműködés a SVOE és a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ időseket ellátó részlege között. Az önkormányzat több idősklubot is fenntart, valamint egy idősek átmeneti otthonát is. A program részeként a SVOE nyújt majd tanácsokat az időseknek. Lehetőséget biztosít a funkcionális látás-és hallásvizsgálatra, látástréningre és egyénre szabott rehabilitációs modulokkal is igyekszik segíteni az időseket.

A rosszul, vagy sehogyan sem akadálymentesített környezet, az emberek általános információhiánya a fogyatékossgal élőknek való segítség területén nagy akadálya annak, hogy ők is megjelenhessenek bárhol. Mivel a közintézményekben emiatt keveset látszódnak, így az a leggyakoribb válaszreakció erre, hogy a nekik kialakított, speciális szolgáltatásokra nincs is igény. Ez pedig egy olyan ördögi kört indít be, amit muszáj lenne tudatosan megszakítani.

Másik lehetőségként egy kis, gyakorlati képzést szeretnének nyújtani az önkormányzat dolgozóinak a látás- és hallássérült ügyfelekkel végzett munkához. Ezt egy pilot program keretében, szűkebb körben hirdették meg, és 10 jelentkezővel a tavasz folyamán el is indul a program.

Az épített környezet vizsgálására nem csupán Bea áll a rendelkezésre, hanem egy rehabilitációs mérnököt is alkalmaznak az ő kezdeményezésére.

Mindezekon felül a felújított terek, utcák, járdák és zebrák átadása előtt bejárásokat is szerveznek. Ide a különböző szervezetekhez kapcsolódó és különböző fogyatékossgai típushoz tartozó embereket is meghív Bea. Ezek a bejárások több szálon kapcsolódnak az elemi rehabilitációhoz. Egyrészt a korábban már említett betanítással, de új dolgok bevezetésével is. Ezek kapcsán igyekszik minél szélesebb körben egyeztetni a látássérültekkel foglalkozó szervezetekkel és a véleményüket kikérve vágni bele a fejlesztésekbe. Így több helyre szeretnének a tájékozódásban segítő QR-kódokat kihelyezni vagy akár egy erre is építő, akadálymentes étlapot megszervezni.

A zebra nélküli átkelők kapcsán olyan problémákba is beleütközött, ahol a tervezők és a kivitelezők kifejezetten örültek volna a szakmai tanácsadásnak. Ilyen kérdés volt például, amikor a járdára felálló autók ellen kihelyezett eszközök legtöbbször a taktilis, veszélyt jelző sávba kerülnek. Amikor a MGVYOSZ munkatársaival erről beszélgetett, egyértelművé vált számára: ez a jövőben egy újabb kapcsolódási pont lehet.

Várat magára egy megbeszélés a zebrákon való átkelés kapcsán is. Hasznos lenne számukra egy olyan egyeztetés, amibe több szakmai szervezetet is bevonnának. Ehhez előzetes érdeklődő beszélgetéseket folytatott Bea, illetve a Budapest Közút érintett szakemberét is megkérdezte. A következő körben a rehabilitációs tanárok kerülnek majd sorra.

Közeli jövőre olyan képzéseket szerveznek, melyeket az önkormányzat biztosítana a fogyatékossgal élő embereknek mindennapi konfliktusaik sikeres kezelésében.

Hosszútávon szívesen lesznek szakmai együttműködési szervezet akár egy pilot jellegű, gyakornoki program kiépítésével is.

Az előadások után az összejövétel fórum része következett. Itt a résztvevők megoszthatták egymással kérdéseiket, ötleteiket, szakmai javaslataikat. A beszélgetést Királyhidi Dorka vezette. Ezután kötetlen eszmecsere következett, ahol kávé és aprósütemény mellett vitathattuk meg az elemi rehabilitáció és a munkavállalás jelenét és jövőjét érintő, fontos kérdéseket.

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI

Minden, amit az Európai Fogyatékossgági Kártyáról tudunk: beszámoló az EDF online tájékoztatójáról

2024. február 27-én, kedden délelőtt online konferencián vettem részt. A bő egy órás tájékoztatót a Zoom videokonferencia alkalmazáson keresztül tartották. Ennek keretében az Európai Fogyatékossgági Fórum (EDF) munkatársai adtak tájékoztatót az Európai Fogyatékossgági Kártyáról és az Európai Parkolókartáról.

Elsőként André Félix, az esemény moderátora köszöntötte a résztvevőket. Elmondta: 2024 februárjában az EU intézményei ideiglenes megállapodásra jutottak. Született egy végleges szöveg, aminek alapján a kártya végre valósággá válhat.

Ennek közvetlen előzménye az a javaslat volt, melyet 2023. szeptemberében publikáltak. Az erről született, ideiglenes megállapodást pedig 2024. február 8-án fogadták el. Ez volt az eddigi leggyorsabb jogalkotási folyamat, amivel a fogyatékossgági mozgalomban találkoztak. Eredményeként létre jött egy szöveg, amin változtatni már nem lehet.

A 2023. szeptemberében elfogadottakhoz képest a végleges változatban nem túl sok a módosítás. Jelenlegi formájában egy irányelv (direktíva). Ez a második legerősebb típusú uniós jogszabály, ami csak létezik.

Nem egy EU rendelet, amit direkt módon végre kell hajtani minden tagállamban, de egy olyan jogszabály, amit be kell építeni a nemzeti jogrendszerbe. Ötleteket, irányvonalakat sorakoztat fel a tagállamok

számára, melyek alapján megalkothatják saját jogszabályaikat a kártyákról.

Amire alapvető figyelmet fordítanak az irányelvek megfogalmazásakor, az a belső piac, a közlekedés és a hátrányos megkülönböztetéstől való mentesség. A másik fontos elem, ami a javaslatban is szerepelt, hogy mindennek a fogyatékosági státusz közös elismeréséből kell kiindulnia. Ez azt jelenti, hogy a kártya semmit nem változtat annak módján, ahogyan a fogyatékoságot az egyes tagállamokon belül elismerik.

Ez azt biztosítja az egyén számára, hogy ha ő a nemzeti szinten elismert fogyatékosági státuszával külföldre látogat, azt ott is figyelembe veszik.

Az új fogyatékosági kártya a szolgáltatások jóval szélesebb körét biztosítja a korábban futó, kísérleti projekthez képest. A 8 európai országban elérhető kártya a kultúra, a sport, a szabadidő és önkéntes alapon a közlekedés területén nyújtott kedvezményeket.

Jelenlegi formájába viszont az összes szolgáltatási típus beleértendő.

Fontos megemlíteni, hogy van egy második jogalkotási javaslat, amely kiterjeszti a kártyát a „harmadik országok” állampolgáira. Azok az EU-n kívüli országból származó személyek, akik legálisan tartózkodnak az Unió területén, jogosulttá válhatnak megigénylésére. Technikai okokból elkülönítették az eredeti javaslattól és tárgyalás alatt áll.

Ezért még az előadók sem tudták megmondani, hogy megvalósul-e, és ha igen, mikor.

Mit tartalmaz a végleges szöveg?

A közlekedést kötelező jelleggel számításba kell venni a vonatkozó jogszabályok megalkotásakor. A Fogyatékosági Kártyát csak rövid tartózkodások erejéig lehet majd igénybe venni, pl.: nyaralások, üzleti utak idejére. Mindenképp 3 hónapnál rövidebb tartózkodásokra szól. A tagállamok viszont szabadon eldönthetik, hogy meghosszabbítják-e ennek időtartamát hat hónapra vagy egy évre. Az EDF üdvözli ezt a rugalmasságot. Minden ország esetén indítványozzák majd, hogy ezt az időtartamot a lehető leghosszabban határozzák meg.

Ha valaki EU mobilitási programban vesz részt (pl.: Erasmus+), három hónapnál hosszabb időn át is jogosult a dokumentum alapján járó kedvezményekre.

A kártyák kiadása és megújítása díjmentes lesz.

Elérhetővé válik egy EU-szintű honlap, amihez nemzeti weboldalak kapcsolódnak. Ezeken le kell írni, hogy az adott nemzet állampolgárai miként tudják benyújtani igénylésüket a kártyára. Ezen felül a külföldre látogatókat is tájékoztatni kell arról, hogy milyen szabályok érvényesek a meglátogatni kívánt országban.

Szigorú előírások vonatkoznak a személyes adatok védelmére, különös tekintettel a digitális formátumú kártyákra.

A szöveg 16-os cikkelyét azért szükséges kiemelni, mert ebben az Európai Bizottság elkötelezte magát egy fontos ügy mellett. Ez pedig az, hogy további kutatásokat, felméréseket végeznek a szabad mozgás problémáinak feltárására, ami a fogyatékossgal élő személyeket érinti. Ennek köszönhetően van remény további törvények megalkotására. Vonatkozik ez például arra, amit ők csak a fogyatékossgal járó támogatások „hordozhatóságának” neveznek. Ez kiemelten azokban az esetekben fontos, amikor az adott személy egy másik országba költözik. Ezen a téren a fogyatékossgal elbírálásában komoly hiányosságok mutatkoznak. Kifejezetten igaz ez a harmonizáció terén. Az EDF egyedül nem tudta elérni, hogy ezek a dolgok bekerüljenek a végleges szövegbe, de a Bizottság elköteleződésének köszönhetően új cél lebeg a szemük előtt. Tudják, hogy mi az, amiért az elkövetkező években dolgoznak majd.

Jelentős hiányosság: nincs olyan EU finanszírozási alap, amely támogatná a kártya gyakorlatba való átültetését. Ez azon országok számára lesz fontos, amelyekben idáig nem volt semmiféle fogyatékossgal kártya. Gondoljunk olyan praktikus dolgokra, mint a nyomtatók beszerzése a kártyák előállításához, vagy anyagi forrást biztosítani a dolgozók számára, akik a dokumentumok elkészítésén dolgoznak. Az EDF csalódott amiatt, hogy erre nincs elkülönített EU finanszírozás. A Bizottság ugyanakkor azt mondta: ez lehetséges lesz, pl. az Európai strukturális és beruházási alapokon keresztül.

A tagállamok ragaszkodtak egy kivétel beillesztéséhez. Ebben érhető tetten a végleges szöveg legnagyobb hátránya. Néhány speciális szolgáltatást szerettek volna kivonni a kártya hatálya alól. Vonatkozik ez azokra az esetekre, amikor a speciális hozzáférés vagy a kedvezmény a további értékeléstől függ. Ez egy nagyon homályos megfogalmazás, ami megnyithat bizonyos „kiskapukat”. Az EDF követelte volna, hogy álljanak elő egy konkrét szolgáltatási listával, de ez nem történt meg.

Az Európai Fogyatékossgal Fórum (EDF) értelmezése szerint emögött a következő tényezők állhatnak:

Néhány tagállamban a fogyatékossgal típusa, esetleg szintje alapján jár kedvezmény pl. az utazáshoz. A Fogyatékossgal Kártya azonban nem mutat erre vonatkozó információkat. Belgiumban például egy vak

embernek jár kedvezmény az utazáshoz, de egy siketnek vagy nagyothallónak már nem. Ha külföldről érkezik valaki egy Fogyatékosági Kártyával, aki mondjuk hallássérült, a kártya alapján ő is jogosult lesz a kedvezményre. Vele szemben a siket belga állampolgárnak már nem jár ugyanez.

Általában a Fogyatékosági Kártyáról beszélünk a legtöbbet, mert a fő kérés ez volt a mozgalom részéről. Ám a Parkolókártyával kapcsolatban is elértek jelentős javításokat.

A Parkolókártya már nagyon régtől, 1998 óta létezik egy bizonyos formában. Ez azonban jogszabályi szempontból csak ajánlás volt, és a rá vonatkozó előírások se voltak kötelező érvényűek. Ebből az következett, hogy az évek alatt a Parkolókártya a különböző országokban egymástól nagyon eltérő módon fejlődött. Ebbe beletartoznak a titkosításra vonatkozó elemek, amik mindenütt változtak, de nem harmonizált módon. A kártya kinézete is formálódott. Ez pedig gondokat okozott külföldre való látogatáskor.

A fogyatékosügyi mozgalomnak mostanra sikerült elérni az egyértelmű harmonizációt a nemzeti rendszerekben. Vonatkozik ez a kártya kinézetére és a titkosítási elemekre.

Ennek részletei a jövőben megalkotott jogszabályok alapján válnak majd egyértelművé. Ugyanakkor olyan elemek is vannak, amikben a tagállamoknak lesz mozgástere. A kártyából digitális változatot kibocsátani például nem lesz kötelező. Hogy megteszik-e, abban minden tagállam maga dönthet.

A direktívában egy egyértelmű időkeret van arra nézve, hogy az állami hatósági szervezeteknek mennyi időbe telhet a kártyát kibocsátani.

Bizonyos esetekben erre nagyon sokat kellett várni. Most azonban 90 napban maximálták. Ha valaki korábban megigényelte a kártyát, nem volt határidő az adminisztratív szervezeteknek a kibocsátásra. Most viszont ez egy jól körülhatárolható időkeret.

Digitális elemek bevonására is van már lehetőség, pl.: QR-kód. Amihez az EDF ragaszkodott, és ami be is került a jogi szabályozásba az az, hogy ha van kiegészítő, digitális elem, az kizárólag ugyanazokat az adatokat tartalmazhatja, mint a fizikai kártya. Csak így lehetett garantálni a felhasználók érzékeny adatainak védelmét.

A fizikai kártyán Braille felirat is lesz – ezt az EDF külön kérte. Továbbá fontos azt is megjegyezni, hogy kibocsátásáért csupán adminisztrációs költség számolható fel.

A Fogyatékosági Kártya megkönnyíti a rövid tartózkodásra szóló utazásokat. Ha az ember elmegy nyaralni vagy barátokhoz, a kártya felmutatásával pl. ugyanolyan kedvezménnyel léphet be egy nyilvános uszodába, mint egy helybéli fogyatékosossal. A tömegközlekedés

igénybevételével pedig ugyanolyan kedvezményben részesülhet a vendég, mint a helyiek.

Lehet, hogy nem minden esetben jár pénzbeli kedvezménnyel. Bizonyos helyekre elsőbbségi jogunk lesz leülni pl. a moziban, vagy épp egyes tagállamokban nem kell majd fizetni a közúthasználati eszközökért, vagy csökkentett jegyárak lesznek érvényben. Ezzel sok kérdés maradt nyitva, és helyenként homályos a megfogalmazás. Ami biztos: így több szolgáltatás elérhetővé tételéhez nyílt meg az út, mintha lenne egy konkrét lista.

Fontos kiemelni, hogy ha valaki hosszabb tartózkodásra megy külföldre, pl.: dolgozni, a fogyatékosági státusát újra el kell bíraltatnia és belépni az adott ország nemzeti rendszerébe. A tagállamok önmaguk döntenek majd el, ki kaphatja meg a kártyát. Néhány országban meglehetősen szabadon értelmezik majd, míg máshol szelektálnak. Ezt előre nem lehet tudni.

Idővonal és a jövőbeni lépések:

Megszületett a végleges szöveg. Ezt a Tanács már elfogadta, de arra is szükség van, hogy az Európai Parlament hivatalosan jóváhagyja. Remélhetőleg ez áprilisban megtörténik. Ez lesz az utolsó plenáris ülése ennek a Parlamentnek. Júniusban EU-szintű választások lesznek. Ha a szöveget most áprilisban nem fogadják el, az ügyet átviszik a nyár utáni időszakra, az új Európai Parlament, az új Bizottság, valamint az új elnökség elé. Ez időben okozhat némi késést, de ami pozitív: a szövegen változtatni már nem lehet.

Ha a jóváhagyás megtörtént, lefordítják és publikálják az EU hivatalos újságjában. A közlés napjától kezdve ketyegni kezd az óra, elindul a visszaszámlálás a határidők betartása szempontjából. Mint minden jogalkotási folyamatban, itt is lesz egy bizonyos átállási idő. Ez biztosítja a tagállamoknak, hogy megtegyék a szükséges praktikus lépéseket és beépítsék a jogszabályt saját, nemzeti jogrendszerükbe.

A nemzeti jogszabályok megalkotására ebben az esetben 30 hónapjuk lesz. Ez alatt az időszak alatt az EDF-nek nemzeti szinten is kampányolnia kell és biztosítani, hogy a lehető leghatékonyabb jogszabály szülessen meg az adott országokban.

A 30 hónap elteltével a tagállamoknak további 12 hónapjuk lesz arra, hogy felállítsák a kártyák rendszerét. Ez teljes egészében az egyes tagállamokon múlik majd. Nyilván, ahol a kísérleti projekt után maradt működő kártyarendszer, ott gyorsabb lesz ez a folyamat. Ahol viszont nincs semmi ilyesmi és mindent a nulláról kell felépíteni, a 12 hónap nem is olyan rengeteg idő.

Ha minden jól megy, 2027. év végére már a zsebünkben lehetnek a kártyák. Ez így, elsőre nagyon hosszú időnek hangzik, de biztató, hogy a

döntéshozatali folyamaton is nagyon gyorsan ment keresztül a kártya ügye.

Most az EDF is arra vár, hogy mi történik majd az Európai Parlamentben. Ezeket az eseményeket már nem tudják kontroll alatt tartani. Jelenleg a hivatalos újságban való leközlésre várnak. Utána is lesz feladat bőven, hiszen bizonyos jogszabályokat majd csak akkor lehet megalkotni. Például, hogy milyen legyen a digitális formája a kártyának, milyen módon történjen az információcsere, stb. A Bizottságnak is szüksége lesz időre e támogató jogszabályok megalkotásához.

Ami még nyitva maradt, az a nemzeti jogszabályok kérdése, a technikai elemekkel kapcsolatosan. Az Európai Bizottság részéről további jogszabályok megalkotása várható. Ebben egyértelműen tisztázzák majd a kártya digitális verzióját, illetve az EU-szintű weblap tartalmát és pontos kinézetét.

Az ülés végén a résztvevőknek lehetőségük volt írásban feltenni kérdéseiket. Ezeket az előadók röviden, lényegre törően meg is válaszolták. Ennek alapján birtokába juthattunk még néhány, kiemelten fontos információnak:

- Ha valamilyen probléma, igazságtalanság történik a kártya felmutatása után, a direktíva arra is lehetőséget nyújt, hogy az adott személy panaszt tegyen.
- A kártya igénylése önkéntes lesz. Mindenki maga döntheti el, hogy használja-e vagy nem, amikor külföldre látogat. Vannak olyan jogok, amelyeket EU-s jogszabályok garantálnak a fogyatékossgal élők számára. Jó példa erre az, hogy a reptéren segítségnyújtást igényelhetnek. Az ilyen jogok gyakorlásakor senki nem kötelezhető Európai Fogyatékossgági Kártyája felmutatására.
- A kártyán nem lehet szerepeltetni tulajdonosának fogyatékossgát, vagy annak mértékét. Az EDF ezt határozottan ellenezte, mert stigmatizálásra adott volna okot. Egy másik opció viszont elérhető lesz. A tagállamok feltűntethetnek egy „A” betűt a kártyán. Ez az angol „assistant” (segítő) szó kezdőbetűje. Ezzel a kártyatulajdonos megmutathatja, hogy neki nemzeti szinten joga van a segítségnyújtáshoz. Az, hogy a gyakorlatban ez mennyire lesz hasznos, már egy másik kérdés. Az „A” betű felmutatása még nem jelenti azt, hogy az általunk meglátogatott tagországban biztosítanak számunkra lehetőséget pl. arra, hogy segítővel utazzunk.
- Van itt még egy érdekes, egyelőre nyitott kérdés. Az EU-szintű jogszabály egyértelműen előírja, hogy nézzen ki a kártya egyik oldala, az eleje. A hátoldala viszont nincs ilyen szabályozás alatt.

Mondhatjuk úgy is: az szabad. A tagállamok dönthetnek úgy, hogy a saját nemzeti fogyatékosági kártyájukat teszik oda, amin igenis rajta van a fogyatékoság foka.

- Ennek a szövegnek kizárólag az európai gazdaság területére van létjogosultsága. Ez azt jelenti, hogy Norvégia, Izland és Liechtenstein is elfogadja majd. Ennyit tudunk az EU-n kívüli országokról jelenleg.
- Az EDF aktívan kampányolt az ellen, hogy az Európai Fogyatékosági Kártya, illetve az Európai Parkoló-kártya egy és ugyanazon fizikai kártyára kerüljön. Ennek praktikus oka van: ezeknek két, egymástól nagyban eltérő rendeltetése van. Nem minden Fogyatékosági Kártya tulajdonosnak lesz Parkoló-kártyája is. Ez ráadásul azért sem lenne praktikus, mert a Parkoló-kártyának az autóban kell lennie, míg a Fogyatékosági Kártyának a tulajdonosánál. Ha kedvezményrel akarunk belépni pl. egy múzeumba, a Fogyatékosági Kártyát meg kell mutatnunk a pultnál.

(Angol nyelvről fordította, összegezte: Taskovics Adél)

***

Ukrajna: a fogyatékosággal élő és nagy támogatási igényű gyermekek és fiatalok intézményen kívüli elhelyezésének legjobb gyakorlata

Az ukrajnai teljes körű invázió első heteiben az EDF gyors felmérést végzett a válság által érintett, fogyatékosággal élő gyermekek helyzetéről. Az eredmény egyértelmű volt: a bentlakásos intézményekben élők voltak a legnagyobb veszélynek kitéve.

Néhányan a háborús övezetekben maradtak, az ezzel járó összes kockázattal együtt. Néhányukat Ukrajna más részeire evakuálták – biztonságosabb régiókba, de túlszűfolt intézményekben helyezték el őket. Itt viszont nem állt rendelkezésre elegendő forrás az alapvető szükségleteik kielégítésére.

Néhányukat külföldre, más intézményekbe menekítették. Az akkori jelentések azt mutatták, hogy ezek a speciális helyzetben levő gyermekek nélkülözték a támogatást. Bár a háború súlyosbította a rájuk leselkedő veszélyeket, rávilágított a békeidőben tapasztalt, állandósult elhanyagolásuk szörnyű hatásaira is. Ezeknek a gyermekeknek a helyzete már eleve krónikus vészhelyzet volt, amelyet a háború nagymértékben súlyosbított.

A fogyatékossgal élők mozgalmá már régóta tudja, hogy a szegregáció és az intézményi elhelyezés káros a gyermekekre nézve. Ez a káros hatás még erőteljesebb a fogyatékossgal élő gyerekek esetében. Még azokban az országokban is, ahol előrelépés történik a szegregáció megszüntetése érdekében, gyakran ők az utolsók, akiket kiköltöztetnek az intézményekből.

Talán túlzás lett volna elvárni az ukrán kormánytól, hogy a jelenlegi körülmények között prioritásként kezelje az intézményen kívüli elhelyezést. Az Európai Unió, nemzetközi szervezetek és nem kormányzati szervezetek, például az Európai Fogyatékossgügyi Fórum támogatásával a kormány mégis kiemelt prioritássá tette ezt az ügyet. Fontossá vált, hogy a gyermekeket kivigyék az intézményekből, hogy közösségben élhessenek.

Ennek ellenére kihívást jelentett meggyőzni minden kulcsfontosságú szereplőt arról, hogy a fogyatékossgal élő és nagy támogatási szükségletű gyermekeknek az elsők között kell támogatásban részesülniük. Ennek több oka is van:

- A jövőkép, a hit és a hozzáállás. Sok döntéshozó, adományozó és civil társadalmi szereplő nehezen hiszi el, hogy a családi gondozás és a közösségi élet lehetséges a magas támogatási szükségletű gyermekek számára. Először is, széles körben elterjedt az a hiedelem, hogy ezeknek a fiataloknak éjjel-nappal orvosi ellátásra van szükségük. Másodszor, létezik az a téves elképzelés, hogy korán meg fognak halni (még akkor is, ha csak kevesen szenvednek életveszélyes állapotban). Ennek alapján azt gondolják, hogy az intézmény szerepe az "élet végi" ellátás biztosítása. Emellett kevesen hisznek abban, hogy a családjuk gondoskodni akar majd róluk - vagy hogy nevelőcsaládot lehet nekik találni.
- Tudás és kapacitás. A nagy támogatási szükségletű gyermekek, akik életük nagy részében intézeti elhelyezésben éltek, az elhanyagolás különösen alattomos formáját élték át. Ez a kihívások egyedülálló együttállását eredményezi. Kevés szakember van, aki tudja, hogyan lehet őket a legjobban támogatni.

Emiatt az EDF egy ukrainai intézményben programot dolgozott ki annak bemutatására, hogy – a megfelelő megközelítéssel, erőforrásokkal és tudással – ezek a gyermekek hogyan élhetnek családban, és hogyan juthatnak oktatáshoz a közösség részeként. Ezt a demonstrációt partnerükkel, az Ukrán Gyermejkjogi Hálózattal közösen, valamint a nemzeti és regionális szinten illetékes szervekkel szoros együttműködésben végzik. Az EDF csapata által kidolgozott terv célja, hogy az intézetből kikerülő valamennyi gyermek és fiatal felnőtt számára biztosítsák a családban történő ellátást.

Kezdetben egy helyi emberekből álló csapatot alkalmaztak. Őket nemzetközi szakértők képezték ki a leginkább veszélyeztetett gyermekek számára megfelelő terápiás, szocializációs és oktatási beavatkozásokra. Ez a megközelítés segíti a gyermekeket abban, hogy a fejlődés azon szakaszaiban haladjanak előre, amelyeket az intézményi elhanyagolás miatt elmulasztottak. Most, mindössze hat hónap elteltével a gyerekek mindegyikének gyarapodik a súlya. Olyan készségeket fejlesztenek, amelyek rácsafolnak a fent említett hiedelmekre. Megtanulnak önállóan járni, beszélni, enni és inni. Életükben először hoznak döntéseket. Elmondják a csapatnak, hogy mit kedvelnek és mit nem. Jelzik azt is, hogy hogyan szeretnék, hogy támogassák őket és gondoskodjanak róluk.

Az egyik kislány, „Tetyana” élvezi a lábával való művészi alkotást. Boldogan koncentrálna egy órán keresztül, hogy befejezzen egy festményt. A helyi csapat bekeretezte első alkotását, és átadta Iryna Tuliakovának, az ukrán kormány Családi nevelés és gyermekgondozás fejlesztését koordináló központ vezetőjének.

Íme, amit Tuliakova asszony a közösségi médiában közzétett válaszul: „Körülbelül hat hónappal ezelőtt láttam őt videón. Sok gyerek volt ott, de ez a kislány valahogy végig a szemem előtt volt. Emlékszem, hogy amikor először találkoztunk, a lábát játékokra használta – most pedig rajzolásra használja. És mindössze néhány hónapnyi szakemberekkel való munka után már jár, reagál, nevet, tanul, él. Nem tudom szavakba önteni azt az érzést, ahogyan pillangók repkednek a gyomromban, amikor Tetyana mosolyogva válaszol a teljesítménye iránti csodálatomra! Olyan erős jelleme van, igazi harcos, ugyanakkor egy hihetetlenül szép virág. Tele vagyok érzelmekkel és hálával minden egyes gyermekért, aki a melegség és a szakmai támogatás után visszatér a gyermekkorba! Hiszem, hogy mindegyiket felkészítjük a családi nevelési formákra, és mindent megteszünk, ami lehetséges – és azt is, ami lehetetlen –, hogy a gyermekeink boldogok legyenek...

Nem akarom elmesélni a történetet övező borzalmakat, de higgyék el, ami ebben a pár hónapban történt, az egyszerűen csoda! Emberek, higgyetek a csodákban! Még akkor is, amikor lehetetlennek tűnik, hogy bármit is megváltoztassunk – csak legalább egy lépést kell tennünk!

Ne a „zajra” figyeljete, hanem kövessétek a lelketek hívását.”

A projekt most kezdi meg a fizioterapeuták, egy oktatási koordinátor és szociális munkások alkalmazását és képzését. Mindezt annak érdekében, hogy továbbléphessenek a közösségi élet következő szakaszába. Felveszik a kapcsolatot a szülőkkel. Megpróbálják újraépíteni a kapcsolatokat azzal a céllal, hogy lehetőség szerint újraegyesítsék a családokat. Megkezdik a nevelőcsaládok toborzását.

Céljuk, hogy minden gyermek és fiatal felnőtt bekerüljön az oktatási rendszerbe.

Olyan szervezetekkel is együttműködnek, amelyek támogatott önálló életvitel kialakításán dolgoznak. Azt szeretnék elérni, hogy végül minden gyermek és fiatal felnőtt az intézményből szeretetteljes, gondoskodó családi ellátásban részesüljön – vagy támogatást kapjon ahhoz, hogy önállóan élhessen a közösségben.

Fontos, hogy mindenki lássa, hogy ez lehetséges ennek az intézménynek a gyermekei számára. Példájukon keresztül világossá válhat: ugyanez lehetséges minden olyan, magas támogatási szükségletű gyermek számára is, aki jelenleg Ukrajna-szerte elkülönített bentlakásos intézményekben él.

Forrás: edf-feph.org

(Angol nyelvről fordította: Taskovics Adél)

***

HÍR, ÉRDEKESSÉG

Megjelent a rendelet a március 1-től érvényes utazási kedvezményekről

Az utazási kedvezményeket csak Magyarország területén belül, belföldi forgalomban lehet igénybe venni. Nemzetközi utazáskor még a magyarországi szakaszra sem. A vonatokon a kedvezmények csak másodosztályon érvényesek. A kedvezmény nem vonatkozik a helyjegyre és az egyéb kiegészítő jegyekre.

A kedvezmények közül a fogyatékosokra vonatkozóakra térek ki részletesen. Minden részletezett kedvezmény azt jelenti, hogy a menetjegy díjmentes.

Kedvezményre jogosultak a 65. életévüket betöltött személyek, valamint azok, akik a 65. életévüket még nem töltötték be, de nyugdíjszerű ellátást kapnak. Pl. rokkantsági ellátás, rokkantsági járadék. A kedvezmény igénybevételéhez szükséges az ún. ellátottak utazási utalványa, amelyet a nyugdíjfolyósító szerv állít ki, és elküldi minden év március 31-ig.

Utazási kedvezményre jogosult továbbá

- a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének arcképes igazolványával utazó látássérült személy,
- vagy a vakok személyi járadékában részesülő, és erről szóló igazolással rendelkező vak személy;
- a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének arcképes igazolványával utazó hallássérült személy;
- az a személy, aki vagy akire tekintettel szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül;
- fogyatékosági támogatásban részesülő személy, a MÁK által kiállított igazolvány felmutatásával;
- illetve ezen személyekkel együtt utazó egy fő kísérő.

(Az összefoglalót készítette: dr. Babinszki Vera, egyesületünk jogásza)

***

Meglepő kapcsolatot találtak a bélbaktériumok és a látásvesztés között

Kínai és brit kutatók bélbaktériumokat fedeztek fel a Crumbs homológ 1 (CRB1) gén mutációjával rendelkező egerek szemének sérült területein. Ez pedig az örökletes szembetegségek egyik fő oka – írja a SciencAlert. „Váratlan kapcsolatot találtunk a bél és a szem között, ami egyes betegeknél a vakság oka lehet” – mondta Richard Lee, a University College London szemésorvosa, a tanulmány vezető szerzője.

Ez egy korai kutatás, és nem tudjuk, hogy ugyanez a mechanizmus történik-e a CRB1 mutációval rendelkező embereknél, amely a retinitis pigmentosa 4 százalékát okozza. A betegség perifériás és éjszakai látásvesztéshez vezet.

10 százalékát ez okozza a Leber-féle veleszületett amaurozisnak, ahol az esetek körülbelül egyharmadában teljes vakság következik be.

A CRB1-hez társuló szembetegségekben a látáskárosodás fiatalon kezdődik.

A retina a szemünk hátsó részén található szövet, amely a fény hullámhosszát jelekké alakítja. Ezeket az agyunk látásként értelmezi. A cikkben tárgyalt elváltozás esetén nem fejlődik ki a fényérzékeny fotoreceptorsejtek vékony réteges struktúrája, és abnormálisan megvastagszik.

A kutatócsoport arra volt kíváncsi, hogy a baktériumok okoznak-e retinakárosodást. Korábbi kutatásaik során megállapították, hogy a baktériumok váratlanul gyakoriak a szemben.

Bélbaktériumaink trillióinak többsége inkább hasznos, mint káros. Döntő szerepet játszanak az általános egészségben. Lee és munkatársai azonban úgy vélik, hogy a CRB1 mutációja révén eljutnak a szembe, ahol hozzájárulhatnak a látásromláshoz.

A gén által kódolt Crb1 fehérjéről eddig úgy gondolták, hogy csak az agyban és a retinális pigmenthártyában (RPE) – a szemet védő külső vér-retina-gátban – található meg. Most először fedezték fel, hogy a bélfal is kifejezi a fehérjét.

A Crb1 fehérje létfontosságú a bél és a test többi része, valamint az RPE közötti gát fenntartásához. A mutálódott CRB1 gén nem expresszál elég Crb1 fehérjét, ami e két védőgát átszakadásához vezet.

A mutáció egérmodelljeiben mindkét említett gát károsodott. Így a bélbaktériumok a véráramon keresztül bejutottak a retinába, és elváltozásokat okoztak. Az antibiotikus kezelés csökkentette a retina károsodását és megakadályozta a látásvesztést.

Amikor a kutatók visszaállították a CRB1-mutált egerek bélrendszerébe a Crb1 normális expresszióját, ez nem fordította vissza a gát sérülését. A retina károsodása viszont csökkent. A csökkent baktériumpopulációjú CRB1-mutált egereknél pedig szintén nem mutatkozott akkora retinakárosodás.

„Reméljük, hogy ezt a kutatást klinikai vizsgálatokban folytathatjuk, hogy megerősítsük, valóban ez a mechanizmus okozza-e a vakságot az embereknél, és hogy a baktériumokat célzó kezelésekkel megelőzhető-e a vakság” – mondja Lee.

A szerzők szerint eredményeik azt mutatják, hogy a bél és a szem más módon is összekapcsolódik – az élő baktériumok a szivárgó bélből a retinába vándorolhatnak. Még nem értjük teljesen a bél és a szem egészségének kapcsolatát, de ez egy újabb megfontolandó kezelési út lehet.

Forrás: magyarhirlap.hu

***

Az első magyar színes film: Lúdas Matyi

Február 27-én múlt 74 éve, hogy bemutatták a magyar filmtörténet első színes filmjét, a Lúdas Matyit.

A budapesti Városi Színházban volt a bemutató. A filmet Nádasy Kálmán és Ranódy László rendezte, Hegyi Barnabás fényképezte.

Főszereplője Soós Imre. A kor elismert színészei: Horváth Teri, Ruttkai Éva, Somlay Artúr, Görbe János és Kiss Manyi is játszottak benne. Hatszáz statisztával, sok külső helyszínen forgattak.

A színes technika fejletlensége miatt napfényben is nagyon erős világítást kellett alkalmazni. Az árnyékos részeken megváltoztak a színek. Döbrögi piros ruhája a vásznon bíbornak látszott. A nagy erősségű lámpákkal bevilágított vacsorajelenetben a gyertyák elolvadtak a hőtől. A forgatás során „színnaplót” vezettek.

Felvétele után két évvel elvesztette színeit, a hang pedig olyan torz volt, hogy 1961-ben újra szinkronizálták és fekete-fehérben vetítették.

Lúdas Matyi Soós Imre helyett sokáig Csíkós Gábor hangján szólalt meg.

2004-ben a Magyar Nemzeti Filmarchívum munkatársai az eredeti hangot és színeket feljavították. A digitálisan felújított változat premierje 2004. december 25-én volt.

A Lúdas Matyit számos országban vetítették, többek között az Egyesült Államokban és Kínában is.

Forrás: itthonrolhaza.hu

***

Csárda a hármaskör határnál: a Kutya Kaparás

Ezen a helyen már több mint 200 éve csárda állt, és csárda áll ma is.

Itt Petőfi is megfordult, és a fogadóról egy költeménnyel emlékezett meg.

A csárda elnevezései közül néhány: Kutya Kaparás Csárda, Kaparási csárda, Kutyakaparási csárda, Kutyakaparó csárda.

Mai és legismertebb elnevezése: Kutyakaparó csárda

A csárdákat a régi katonai felmérések térképei katonai jelentőségük miatt is feltüntették, a nagyobb majorságokhoz hasonlóan.

Egyik említés szerint a fogadót a pásztorok kérésére Kocsér község építtette az 1830-as évek elején. Más forrás az építésének idejét 1776-ra teszi.

Ami biztos, hogy ezen a helyen már az első katonai felmérés térképe (1782-1785) is csárdát jelölt Kutya Kaparás Csárda elnevezéssel.

Közel van már ide Kocsér, onnan egy ugrás a Tisza.

A történetírók és a jelenlegi álláspont szerint Petőfi 1846 végén járt itt. Erről „Kutyakaparó” című költeményében emlékezett meg.

A vers alapján nem különösebben nyerte el a tetszését a csárda:

„...Kivül-belül szomorú csárda ez
A Kutyakaparó,
Éhen-szomjan szokott itt maradni
A jámbor utazó,

Mert eledelt nem kap, és hogyha csak
Rápillant borára,
Megátkozza Noét, hogy szőlőt is
Vett be a bárkába....”

(Petőfi: Kutyakaparó – részlet)

Petőfi szomorú, egyablakos kis csárdának festi le versében a kocsmát. Kis szobában hosszú asztallal és hosszú horpadt paddal, a helységben egy ágygal és „pufók” kemencével. A vendéglő Dömötör nevű akkori csaplárját mogorvának említi, annak ötvenen túli feleségét pedig madárijesztőnek. A csárda körüli vidéket homokbuckásnak írja, néhány gyalogbodzával. A fogadótól ~100 lépésnyire kopár dombtetőt és azon lévő kőszentet is említi.

A Kutyakaparó csárda közvetlenül Kocsér, Törtel és Jászkarajenő hármass határa alatt található. A hármass határponttól megközelítőleg 160 méterre áll.

Vele szemben az út másik oldalán, az épülettől kb. 36 méterre a térkép feszületet jelöl. Petőfi 100 lépésnyire említi versében egy dombon álló kőszentet, tehát nem ugyanarról lehet szó. A hármass határ találkozásának pontja a csárdától kb. 160 méterre található, ami megfelelhet a Petőfi által írt mintegy 100 lépésnyi távolságnak, viszont bármikor is ott álló kőszentről nem tudni.

A csárdával szemben, a régi térképek által megjelölt, szinte ugyanazon helyen, manapság is feszület található.

A kocséri Kutyakaparó csárda 1926. március 16-ra virradó éjjelén leégett. A háttérben feltehetően szándékos gyújtogatás állhatott – erről országos szinten is tudósítottak.

Költőnk biztosan nagyon fáradt és rosszkedvű lehetett, amikor ide betért, ha nem érezte itt jól magát.

Néhány szájhagyomány által fennmaradt történet a fogadó elnevezéséről Hídvégi Lajos adatgyűjtése nyomán:

„...A népek azt beszélik, hogy egy juhász kutyája aranyat kapart ki, egyet bevitt a gazdájához, abból építette a csárdát, a Kutyakaparót” (Kocsis István sz.: 1944. Jászkarajenő. Adatk.: 1964).

Hegyesport és Turista Magazin, 2006:

„...egy itteni leány szerelembe keveredett egy pusztai legénnyel, és kisfia született. Szégyenét titkolni akarva megölte gyermekét, és a csárda későbbi helyén földelte el, egy pulikutya azonban kikaparta.

Egy másik változat szerint a környéken megöltek egy gazdát, és itt ásták el. Mikor keresték, hű kutyája az adott helyen leült, és szűkölni kezdett, így találták meg földi maradványait.

Az akkori hiedelem szerint, ha ilyen helyre – illetve mellé – csárdát építenek, az szerencsét hoz...”

Dr. Balanyi Béla, valamikori nagykőrösi múzeumigazgató által:

„...Az elnevezéssel kapcsolatban azt beszélik, hogy valakit egykor itt agyonvertek vagy az útonállók, vagy a pásztorok, és elásták a homokos dombon. Nem áshatták nagyon mélyre, mert a kutya kikaparta...”

Pesty, 1864 – Kocsér:

„Kaparás csárda, neveztetik onnan, mert a csárda építésekor az ott levő dombba ásatott pincze”.

Az egykori csárda látogatói betyárok is voltak a régi időkben, akik gáláns vendégnek számítottak. Állítólag még Rózsa Sándor is megfordult ezen a helyen.

A Kutyakaparó csárda jelenlegi látogatói a környékbeli tanyavilág lakói, a turisták vagy a kirándulók. A régi fogadó tűzvész óta kicserélt épülete – az egykori Kocsér pusztán – pedig továbbra is idegenforgalmi látványosság.

Forrás: balays.blog.hu

***

Egy 72 éves férfi forgó házat épített, hogy a felesége kedvére változtathassa a kilátást

A bosznia-hercegovinai Srbac városában egy olyan ház áll, amely nem hasonlít a többihez. Az épület forgó tengelyen áll.

Vojin Kusic, egy 72 éves nyugdíjas tervezte és építette.

Ebben az ország északi részén fekvő városban, ahol a páratartalom elérheti a 90%-ot, és ahol évente 875 mm csapadék esik, a legkisebb napsütést is élvezni kell. Vojin és felesége házasságkötésük óta saját

kezükkel megalkotott otthonukban élnek. Amikor építették, a hálószobák déli fekvésűek voltak. A nappali a szemközti oldalon helyezkedett el, háttal a főútnak.

Ez az elrendezés nem igazán tetszett Vojin feleségének. A nappaliban nem volt elég fény, és a nő nem látta, hogy látogatók érkeznek.

A férj úgy döntött, hogy lebontja a hálószobák falait, hogy egy nagy nappalit alakítson ki. Amikor három gyermeke közül kettő elköltözött otthonról, a családfő átalakította lakóhelyüket. Fia felköltözött az emeletre, míg a szülők a földszinti, napfényes hálószobát vették birtokba.

Végül Vojinnak egy sokkal ambiciózusabb elképzelése támadt az otthonával kapcsolatban, amelyet személyesen akart megvalósítani. „Miután a gyermekeim átvették a családi vállalkozást, végre volt időm arra, hogy megvalósítsam a feleségem kívánságát” – mondta az Associated Pressnek.

„Építetek neked egy forgatható házat, amit úgy tudsz forgatni, ahogy akarsz” – mondta a feleségének.

A családapát a nagy szerb feltalálók és mérnökök, Nikola Tesla és Mihajlo Pupin inspirálták. Egy 7 méter átmérőjű tengelyt épített a ház alá. Ezt elektromos motorok és kerekek segítségével hozta létre. A speciális alkatrészek egy katonai szállítójárműből származnak.

Hat évébe telt, hogy megvalósítsa elképzelését. Ehhez senki más segítségét nem vette igénybe. Ez nem újítás – mondta az Associated Pressnek –, csak akaraterő és tudás kell hozzá, és nekem volt elég időm és tudásom.

Az építmény most már 360°-ban forog. A vezérléstől függően a leglassabb sebességgel 24 óra alatt képes átfordulni, vagy 22 másodperc alatt a legnagyobb sebességgel. Ez egy különleges ház, amely a földrengésveszélytől is védett.

Forrás: harmonikum.com

***

Ez a világ legkisebb országa: mindössze négy ember él Sealand Hercegségben

Még a brit hadsereggel is felvették a harcot. A világ legkisebb országa akkora, mint egy kosárlabdapálya két vasbeton oszlopra függesztve. A mesterségesen létrehozott katonai erődítmény 1942-ben épült légvédelmi céllal. Az Egyesült Királyság partjaitól néhány kilométerre fekvő épület mára egy nem elismert mikronemzetnek ad otthont. 1967-ben hercegséggé vált.

A Fort Roughs erődöt 1966-ban vette birtokba a Bates család. A família nem akármilyen okból szeretett volna az Északi-tengeren álló, második világháborús szerkezetben lakni. A családfő, Paddy Roy Bates veterán brit őrnagy eredetileg kalózádiót akart indítani itt. A 20. század második felében ugyanis a popzene nagy népszerűsége tett szert az Egyesült Királyságban. Újdonságokat azonban csak egyetlen rádió adtak.

A BBC-n egyórás időkorláttal lehetett hallgatni a kor olyan kedvenceit, mint a Beatles. Ezt a hiányt igyekeztek pótolni a nemzetközi vizeken állomásozó kalózádiók.

Batesnek nem ez volt az első próbálkozása. 1965-ben például elfoglalta a sealandihez hasonló Knock John Towert. Az otthagyt amerikai katonai rádióval indította el a Radio Essexet, az első 24 órán keresztül sugárzó kalózádiót. A brit hatóság azonban 1966 végén pénzbírságot szabott ki rá. Az emiatt fellépő anyagi problémák miatt nem tudott sokáig üzemelni az állomás. Az őrnagy ekkor találta ki, hogy átköltözik a Roughs Towerbe. Ez legalább 13 kilométerre volt a brit partoktól, vagyis nemzetközi vizekre építette a brit hadsereg. A családfő ezzel minden jogi akadályt kikerült, amely hátráltatta volna a rádiózásban.

Sealand Hercegség zászlaját 1967 szeptember 2-án vonták fel. A mikronemzetnek saját címere és alkotmánya is lett. A címerben a család saját mottója olvasható, amely úgy szól: E Mare Libertas, vagyis „Szabadság a tengertől”.

Sealand meghatározó csatája:

Az Egyesült Királyság 1968-ra több alkalommal is megpróbálta visszafoglalni az erődöt. Utolsó próbálkozásukkor egy kisebb hadihajót vezényeltek a Bates család birtokához. Az ott lakók fegyverekkel és Molotov-koktélokkal „visszaverték” a hadsereg tagjait. Az ügyet tárgyaló brit bíróság nem tudott döntést hozni. Mivel a platform tengeri határon túl helyezkedik el, így nincs illetékessége határozni ebben a kérdésben. Innen a terület de facto függetlensége is.

A következő években az állam fenntartására elkészült a himnusza. Saját pénzt verettek (sealandi dollár), bélyegeket nyomtattak, és saját rendszám táblát készítettek. Az eredeti terv, vagyis hogy rádióállomásként üzemeljen, sohasem valósult meg. A brit hatóság a nemzetközi vizekre is tilalmat vezetett be.

A Sealand Hercegség mára alkotmányos monarchiaként működik. Saját kül- és belpolitikája van, és négy lakosa, akik a hercegi család tagjai.

Forrás: femina.hu

***

Ez a világ egyik leghosszabb folyójának kevesek által ismert titka

Földrajzórán mindnyájan tanultuk, hogy a közel 7000 kilométeres Amazonas öt dél-amerikai országon (Brazílián, Perun, Bolívián, Kolumbián, Ecuadoron) halad keresztül. Vízugyűjtő területe a világon a legnagyobb, Dél-Amerika területének 40 százalékát felöleli. Arról azonban valószínűleg kevesebben hallottak, hogy az Amazonas alatt található egy másik folyó, ami igazából nem is folyó. Óránként kevesebb, mint 1 millimétert tesz meg, ami a gleccserek sebességénél is lassabb.

Összehasonlításként a felszíni folyó másodpercenként 5 métert halad, és vízhozama egy másodperc alatt 133 000 köbméter. A föld alatt ennyi idő alatt csak 3900 köbméter víz halad el. Ugyanakkor jóval szélesebb az Amazonasnál: 200 és 400 kilométer között mozog, míg az Amazonasé 1 és 50 kilométer közötti.

A felszíni víztömeg az Andoktól egészen az Atlanti-óceánig halad. Alatta 6000 km-en keresztül folyik titokban a Hamza-folyó.

Ez utóbbit a Petrobras olajcég 241 furatának elemzése során fedezték fel.

Az 1970-es és 1980-as években végzett fúrások vizsgálata során brazil kutatók arra lettek figyelmesek, hogy a mélyben található kőzetben lassan áramló folyadék van. A csoport vezetőjét Valiya Hamzának hívták. Az ő tiszteletére a felfedezést Hamza-folyóra keresztelték.

A „folyó” elnevezés ugyanakkor nem indokolt egyrészt lassú áramlási sebessége miatt, másrészt azért is helytelen, mert a vizsgálatok arra utalnak, hogy nagyon sós a vize. Ez megmagyarázhatja, hogy miért olyan alacsony az Amazonas torkolata közelében a víz sótartalma.

Föld alatti testvére nem az egyetlen érdekesség ezzel a folyóval kapcsolatban. Nem sokan tudják például, hogy 65–145 millió évvel ezelőtt az ellenkező irányba folyt. Ekkoriban a mostani torkolat területén egy fennsík helyezkedett el. Az Andok csúcsai még nem torlódtak föl a Nazca- és a dél-amerikai tektonikus lemezek találkozásának hatására. Amikor az Andok kialakult, akkor fordult meg az Amazonas folyási iránya is. Nemcsak a világ leghosszabb vagy egyes mérések szerint a második leghosszabb folyója. A legtöbb víz is ezen folyik keresztül: a torkolatánál másodpercenként 200 ezer liter.

Noha víz alatti testvérénél sokkal karcsúbb, egyáltalán nem nevezhető keskenynek. Szélessége az esős évszakban helyenként elérheti az 50 kilométert. Ám ezzel együtt is meglepő, hogy egyetlen híd sem épült rajta. Ez leginkább azért alakult így, mert szezonálisan rendkívül sokat változik a vízszintje. Az esős évszak beköszöntekor közel 10 méterrel is

megemelkedhet aránylag rövid idő alatt. Ráadásul ennek a periodikus változásnak köszönhetően partja nagyon instabil.

Ha híd nem is épült rajta, gát annál több: Egy 2018-as kutatás szerint több, mint 142. Az akkori adatok szerint további 160-at terveztek felépíteni.

Az Amazonas medencéje nemcsak a folyóról, hanem arról is híres, hogy az itt található esőerdők elképesztő mennyiségű állatnak és növénynek adnak otthont. A Greenpeace adatai szerint több, mint 3 millió különböző faj él itt. Ezen felül bőven vannak a területen felfedezésre váró állatok és növények. A WWF adatai szerint 1999 és 2009 között 1200 új fajt fedeztek fel. Ez azt jelenti, hogy átlagosan háromnaponta találtak egy korábban ismeretlen élőlényt.

Ráadásul az esőerdők nagyon fontos szerepet játszanak Földünk klímájának fenntartásában. A hatalmas fák igazi szén-dioxid-szivacsokként működnek. Illetve csak működtek, hiszen az újabb kutatások szerint jelenleg az amazonasi dzsungel több szén-dioxidot bocsát ki, mint amennyit elnyel. Ezért leginkább az erdőtüzek a felelősek. Ezeket az újabb felhasználható területekre vágó farmerek gyújtják. Teszik ezt azért, hogy az így elhódított földdarabokon marhát tartsanak vagy szóját termesszenek.

Az amazonasi dzsungel brazíliai része az 1970 előtti 4 millió négyzetkilométerről 2022-re 3,2 millióra csökkent. Kutatók szerint igen közel kerültünk egy kritikus ponthoz, amelynek elérése után visszafordíthatatlanul beindul az esőerdő elszavannásodása és elsivatagosodása. Ez pedig még jobban felgyorsíthatja a már most is aggasztó globális felmelegedést.

Forrás: divany.hu

***

KEDVENC RECEPTJEIM

A kedvenc receptjeim következő süteménye: a mogyoró ízű vegyesgyümölcsös finomság.

Hozzávalók:

- 2-3 dl-es bögre liszt, a cukrosoknak durumliszt
- 2 csomag főzés nélküli mogyorós puding
- 12-13 dkg margarin
- 1 csomag sütőpor

- 1-2 csomag vaníliás cukor
- többféle savanykás gyümölcs javasolt a málna, ribizli, szőlő, feketeszeder. Ezekből egy-egy pohárral is tehetünk bele.
- 1 pohár tej, lehet laktózmentes is
- 2 tojás

Elkészítése:

A por alapú alapanyagokat jól összekeverjük, majd a margarint belemorzsoljuk. Ezek után rakjuk bele a többi hozzávalót. A sütőt bekapcsoljuk 160-180 fokra. A tepsit kikenjük margarinnal, majd sütőpapírt helyezünk rá. A sütőpapírt is kikenjük, ezután beleöntjük a kikevert masszát. Ha bemelegedett a sütő, akkor behelyezzük a süteményt. A sülési idő 35-40 perc.

Jó tanácsok:

- A tojásokat a korábbiakban leírt módon ellenőrizzük.
- A megsült süteményt szintén az előzőekben említett módon vesszük ki a tepsiből.
- Ha a süti kihűlt, akkor már fogyaszthatjuk.

Jó étvágyat kívánok hozzá!

***

A HÓNAP VERSE

Juhász Gyula: Március idusára

Ó, akkor, egykor, ifjú Jókai
 És lángoló Petőfi szava zengett,
 Kokárda lengett
 Vannak napok, melyek nem szállnak el,
 De az idők végéig megmaradnak,
 Mint csillagok ragyognak boldogan
 S fényt szórnak minden születő tavasznak.
 Valamikor szép tüzes napok voltak,
 Most enyhe és derűs fénnyel ragyognak.
 Ilyen nap volt az, melynek fordulója

Ibolyáit ma a szívünkbe szórja.
és zászló lobogott;
A költő kérdett és felelt a nemzet.
Ma nem tördel bilincset s börtönajtót
Lelkes tömeg, de munka dala harsog,
Szépség, igazság lassan megy előre,
Egy szebb, igazabb, boldogabb jövőbe.
De azért lelkünk búsan visszanéz,
És emlékezve mámoros lesz tőled,
Túnt március nagy napja, szép tavasz,
Mely fölráztad a szunnyadó erőket,
Mely új tavaszok napját égre hoztad,
Mely új remények ibolyáját fontad.
Ó nagy nap, szép nap, légy örökre áldott,
Hozz mindig új fényt, új dalt, új virágot!

Siketvakok Országos Egyesülete
Hungarian Deafblind Association

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Levelezési cím: 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 30.
Telefon: 06-1/209-5829
E-mail: siketvak@siketvak.hu
Adószám: 18061031-1-42

Összeállította, szerkesztette: Taskovics Adél